

**Республика Татарстан
Старо-Имянское сельское
поселение Сармановского
муниципального района**

**Татарстан Республикасы
Сарман муниципаль
районынын Иске Имән
авыл жирлеге**

**КАРАР
19.09.2025 г.**

**КАРАР
№ 17**

Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы Иске Имән авыл жирлегенең коммуналь инфраструктуралы комплекслы үстерү программасын раслау туринда

«Россия Федерациисенде жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары туринда» 2003 елның 6 октябрендәге 131 номерлы Федераль законның 17 статьясындагы 1 өлешенең 6.1 пункты, РФ Хөкүмәтенең «жирлекләрнең, шәһәр округларының коммуналь инфраструктура системаларын комплекслы үстерү программаларына таләпләрне раслау туринда» 2013 елның 14 июнендәге 502 номерлы карагы (2023 елның 28 ноябрендәге редакциясе) нигезендә Сарман муниципаль районы Иске Имән авыл жирлеге башкарма комитеты карап бирә:

1. Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы Иске Имән авыл жирлегенең коммуналь инфраструктуралы комплекслы үстерү программасын күшүмтә нигезендә расларга.
2. Элеге каарны «Татарстан Республикасының хокукий мәгълүматның рәсми порталы» (PRAVO.TATARSTAN.RU) һәм Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының рәсми сайтында халыкка житкерергә.
3. Элеге каарның үтәлешен контролъдә тотуны үземдә калдырам.

Татарстан Республикасы
Сарман муниципаль районы
Иске Имән авыл жирлеге
Башкарма комитет житәкчесе

Р.Э.Исламова

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
САРМАН МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ИСКЕ ИМӘН АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ
КОММУНАЛЬ ИНФРАСТРУКТУРАСЫ
КОМПЛЕКСЛЫ ҮСЕШ ПРОГРАММАСЫ

2025-2035 ЕЛЛАРГА

Иске Имән авылы

2025

Иске Имән авыл жирлеге

Башкарма комитет каары

белән расланды

19.09.2025 №17

ПРОГРАММАНЫң ПАСПОРТЫ

Программа исеме	2025-2035 ЕЛЛАРГА ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ САРМАН МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНЫң ИСКЕ ИМӘН АВЫЛ ЖИРЛЕГЕНЕҢ КОММУНАЛЬ ИНФРАСТРУКТУРАСЫН КОМПЛЕКСЛЫ ҮСТЕРҮ ПРОГРАММАСЫ
Программаны эшләү өчен нигез	Иске Имән авыл жирлеге башкарма комитеты житәкчесенең Иске Имән авыл жирлеге халкын коммуналь чөлтәрләрнен сыйфатлы хезмәт күрсәтүләре һәм норматив сыйфатлы эчәр су белән житәрлек күләмдә тәэммин итү, шул нигездә халыкның сәламәтлеген яхшырту һәм социаль-икътисадый вәзгыйятыне савыктыру мәсьәләләрен хәл итү турында каары.
Программаны төп эшләүчеләр	Иске Имән авыл жирлеге башкарма комитеты
Программаның заказчысы	Иске Имән авыл жирлеге башкарма комитеты
Программаның төп чараларын башкаручылар	Иске Имән авыл жирлеге башкарма комитеты, районның коммуналь комплексы оешмалары, башка оешмалар
Программаның максатлары	Авыл жирлеге халкын коммуналь чөлтәрләрнен сыйфатлы хезмәт күрсәтүләре һәм норматив сыйфатлы эчәр су белән житәрлек күләмдә тәэммин итү; шул нигездә халыкның сәламәтлеген яхшырту; Иске Имән авыл жирлеге территориясендә социаль-экологик хәлне сәламәтләндөрү.
Программаның бурычлары	- әлеге программа максатларына ирешү өчен финанс, матди-техник ресурсларны, житештерү потенциалын берләштерү; - үзәкләштерелгән су белән тәэммин итү объектларында су сыйфаты күрсәткечләренең санитария нормалары таләпләренә туры килүен тәэммин итү өчен гомуми төзелеш эшләре үткәрү;

	<ul style="list-style-type: none"> - ташландык суларны ағызы объектларында гомуми төзелеш әшләрен башкару; - сұны экономияле тотуга юнәлдерелгән чараптар үткәрү; - торак пунктларда автоном су чыганакларында су өзөрлөү һәм заарсыздандыру технологияләрен көртү эшен дәвам итү - торак пунктларда төче су ятмаларын барлау һәм скважиналарны төзекләндерү - сууткәргеч чөлтәрләрен һәм су белән тәэммин итү системаларын реконструкцияләү.
Программаны ғамәлгә ашыру сроклары һәм этаплары	2025 – 2035 еллар
Программаны финанслауга ихтыяж күләмнәре	Эшләнгән программа нигезендә
Программаның үтәлешен тикшереп торуны оештыру	Эшләнгән программа нигезендә
Көтөлгән нәтиҗәләр	<p>Жирлекнең коммуналь инфраструктурасын модернизацияләү һәм яңарту, эксплуатация чыгымнарын киметү; кеше тормышына яңый торган авария хәлләре килеп чыгу сәбәпләрен бетерү, эйләнә-тирә мохитнен экологик торышын яхшырту.</p> <p>Су белән тәэммин итүне һәм ташландык суларны ағызуны үстерү:</p> <ul style="list-style-type: none"> - су белән тәэммин итүнең ышанычлылыгын арттыру: екологик иминлекне арттыру; - эчә торган сұның сыйфаты параметрларының билгеләнгән нормативларга туры килүе; -су югалту дәрәҗәсен 5 кә кадәр киметү%; - бер продукциягә эксплуатация чыгымнарын киметү. <p>Көнкүреш калдыкларын утильләштерү:</p> <ul style="list-style-type: none"> - жирлек территориясендә санитария хәлен яхшырту; екологик торышын яхшырту; - көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын оештыруны, утильләштерүне һәм эшкәртүне тәэммин итү. <p>Газ белән тәэммин итүне үстерү:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кулланучыларны газ белән тәэммин итү. <p>Электр белән тәэммин итүне үстерү:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кулланучыларны электр белән тәэммин итү хезмәте белән тәэммин итү.

Әлеге программада кулланыла торган төп төшенчәләр

Әлеге программада түбәндәгө төп төшенчәләр кулланыла:

1) коммуналь комплекс оешмасы-жылылык, су белән тәэмmin итүне, ташландык сularны ағызуны һәм чистартуны тәэмmin итү максатларында товарлар житештерү (хезмәтләр күрсәтү) өчен файдаланыла торган (файдаланыла торган) инженерлык инфраструктурасын эксплуатацияләүне гамәлгә ашыручи һәм (яисә) каты көнкүреш объектларын утильләштерү (кумү) өчен файдаланыла торган объектларны эксплуатацияләүне гамәлгә ашыручи барлык оештыру-хокукий рәвешләрендәге юридик зат калдыклар;

2) инженерлык инфраструктурасы-муниципаль берәмлекләр территориияләре чикләрендә урнашкан (тулысынча яисә өлешчә) һәм шушы муниципаль берәмлекләрнен кулланучылар ихтыяжлары өчен билгеләнгән Жылылык, су белән тәэмmin итү, ташландык сularны ағызу һәм чистарту өлкәсендә файдаланыла торган житештерү һәм мәлкәт объектлары, шул исәптән торба үткәргечләр, электр тапшыру линияләре һәм башка объектлар жыелмасы;

3) каты көнкүреш калдыкларын утильләштерү (кумү) өчен файдаланыла торган объектлар-каты көнкүреш калдыкларын утильләштерү (кумү) өчен турыдан-туры файдаланыла торган объектлар;

4) коммуналь комплекс оешмасының житештерү программасы - әлеге оешманың жылылык, су белән тәэмmin итү, ташландык сularны ағызу һәм чистарту, каты көнкүреш калдыкларын утильләштерү (кумү) өлкәсендә аның тарафынан товарлар житештерүне (хезмәтләр күрсәтүне) тәэмmin итү буенча эшчәнлек программасы, ул әлеге оешма тарафынан файдаланыла торган инженерлык инфраструктурасын һәм (яисә) утильләштерү өчен файдаланыла торган объектларны реконструкцияләү чараларын үз эченә ала (каты көнкүреш калдыкларын кумү) (алга таба шулай ук-житештерү программасы);

5) муниципаль берәмлекнен коммуналь инфраструктурасын комплекслы үстерү программасы - каты көнкүреш калдыкларын утильләштерү (кумү) өчен файдаланыла торган коммуналь инфраструктуралы һәм объектларны төзү һәм модернизацияләү программасы, ул әлеге системаларны һәм объектларны торак һәм сәнәгать төзелеше ихтыяжлары нигезендә үстерүне, кулланучылар өчен житештерелә торган товарларын (курсәтелә торган хезмәтләрнен) сыйфатын яхшыртуны, муниципаль берәмлек территориясендә экологик хәлне яхшыртуны тәэмmin итә (алга таба - инженерлык инфраструктурасын комплекслы үстерү программасы);

6) коммуналь инфраструктуралы үстерү буенча коммуналь комплекс оештырунын инвестиция программасы-коммуналь комплексны оештыру өчен жирле үзидарә органнары тарафынан билгеләнә торган, коммуналь инфраструктура системаларын комплекслы үстерү программасын гамәлгә ашыру максатларында көнкүреш калдыкларын утильләштерү (кумү) өчен файдаланыла торган коммуналь инфраструктура һәм объектлар төзүне һәм (яисә) модернизацияләүне финанслау программасы (алга таба шулай ук-инвестиция программасы);

7) коммуналь комплекс оешмалары товарларына һәм хезмәт күрсәтүләренә тарифлар - коммуналь комплекс оешмалары товарларына һәм хезмәт күрсәтүләренә тарифларга естәмәләрне исәпкә алмыйча, алар житештерә торган товарлар (курсәтелә торган хезмәтләр) өчен коммуналь комплекс оешмалары белән исәп-хисаплар башкарыла торган һәм кулланучылар өчен бәягә (тарифка) кертелә торган бәя ставкалары;

8) кулланучылар өчен бәяләр (тарифлар) - кулланучылар өчен бәяләргә (тарифларга) естәмәләрне исәпкә алмыйча, су белән тәэмmin итүне, ташландык сularны ағызуны һәм чистартуны, каты көнкүреш калдыкларын утильләштерүне (кумуне) тәэмmin итү максатларында товарлар житештерүне (хезмәтләр күрсәтүне) тәэмmin итүче коммуналь комплекс оешмалары товарларына һәм хезмәт күрсәтүләренә тарифларны үз эченә алган бәя ставкалары;

9) яңа төзелә торган (реконструкцияләнә торган) күчмәсез мәлкәт объектларын (биналарны, төзелмәләрне, корылмаларны, башка объектларны) коммуналь инфраструктурага тоташтыру тарифы-курсәтелгән күчмәсез мәлкәт объектларын инженер-техник тәэмmin итү чeltәрләренә тоташтыру өчен түләүне барлыкка китерә торган бәя ставкасы (алга таба коммуналь инфраструктура системасына тоташтыру тарифы);

10) коммуналь комплексны оештыруның коммуналь инфраструктурага тоташтыруга тарифы - коммуналь комплексны оештыру өчен билгеләнә торган һәм коммуналь комплексны оештыруның инвестиция программасын финанслау өчен кулланыла торган бәя ставкасы (алга таба шулай ук-коммуналь комплексны оештыруның тоташтыруга тарифы);

11) инженер-техник тәэмин итү чөлтәрләренә тоташтырган өчен түләү - бина, төзелеш, корылма, башка объект төзүне гамәлгә ашыручи затлар кертә торган түләү, шулай ук бинаны, төзелешне, корылманы, башка объектны реконструкцияләүне гамәлгә ашыруучы затлар кертә торган түләү, әгәр әлеге реконструкция реконструкцияләнә торган бинаның, корылманың куллану йөкләнешен арттыруга китерсә, корылма, башка объект (алга таба шулай ук - тоташтыру өчен түләү);

12) кулланучылар өчен бәягә (тарифка) өстәмә - кулланучыларның коммуналь комплекс оешмалары белән исәп - хисап ясаганда исәпкә алына торган, коммуналь комплекс оешмаларының инвестиция программаларын финанслау максатларында билгеләнә торган һәм аның гомуми күләме коммуналь инфраструктурны үстерү буенча инвестиция программаларын гамәлгә ашыруучы коммуналь комплекс оешмаларының товарларына һәм хезмәт курсатуләренә тарифларга өстәмә суммасына туры килә торган бәя ставкасы (алга таба шулай ук-кулланучылар өчен бәягә (тарифка) өстәмә);

13) коммуналь комплексны оештыру товарларына һәм хезмәт курсатуләренә тарифларга өстәмә-кулланучылар өчен бәягә (тарифка) өстәмә нигезендә коммуналь комплексны оештыру өчен билгеләнә торган бәя ставкасы ул житештерә торган товарлар (курсателә торган хезмәтләр) өчен курсателгән оешма белән исәп-хисаплар ясаганда исәпкә алына һәм коммуналь комплексны оештыруның инвестиция программасын финанслау өчен кулланыла;

14) тарифлар һәм өстәмәләр - коммуналь комплекс оешмалары товарларына һәм хезмәт курсатуләренә Тарифлар, инженерлык инфраструктурасына тоташтыруга тарифлар, коммуналь комплекс оешмаларының тоташтыруга тарифлары, шулай ук Коммуналь комплекс оешмалары товарларына һәм хезмәт курсатуләренә тарифларга өстәмәләр һәм кулланучылар өчен бәяләргә (тарифларга) Федераль «коммуналь комплекс оешмаларының тарифларын жайга салу нигезләре турында» 2004 елның 30 декабрендәге 210-ФЗ номерлы законы (2005 елның 26 декабрендәге Федераль закон редакциясендә) № 184-ФЗ һәм Россия Федерациисе Хәкүмәте тарафыннан раслана торган кагыйдәләр белән;

15) коммуналь комплексны оештыруның житештерү программасы һәм инвестиция программасы үтәлешен мониторинглау-коммуналь комплексны оештыруның житештерү программасы һәм инвестиция программасы үтәлеше турындагы мәгълүматны, шулай ук каты көнкүреш калдыкларын утильләштерү (күмү) өчен файдаланыла торган коммуналь инфраструктурның һәм объектларының торышы һәм үсеше турындагы мәгълүматны вакытлыча жыю һәм анализлау;

16) коммуналь комплекс оешмалары товарларын һәм хезмәт курсатуләрен кулланучыларның файдалана алуы - кулланучылар өчен бәяләрне (тарифларны) һәм кулланучылар өчен бәяләргә (тарифларга) өстәмәләрне исәпкә алып, коммуналь комплекс оешмаларының тиешле товарларын һәм хезмәт курсатуләрен кулланучыларның сатып алу һәм түләү мөмкинлеге;

17) жылылык, су белән тәэмин итү, су ағызу, каты көнкүреш калдыкларын утильләштерү (күмү) өлкәсендә коммуналь комплекс оешмалары товарларын һәм хезмәт курсатуләрен кулланучылар-шартнамә буенча электр һәм жылылык энергиясен, суны, каты көнкүреш калдыкларын ағызу һәм утильләштерү (күмү) буенча хезмәт курсатуләрне үз хужалык - көнкүреш һәм (яисә) житештерү ихтыяжлары өчен сатып алучы затлар (алга таба-кулланучылар). Торак секторында жылылык, су белән тәэмин итү, су ағызу, каты көнкүреш калдыкларын утильләштерү (күмү) өлкәсендә курсателгән оешмаларын товарларын һәм хезмәт курсатуләрен кулланучылар булып:

а) күпфатирлы йортларда-әлеге күпфатирлы йорттагы урыннардан файдаланучы заттарга коммуналь хезмәтләр күрсәту очен югарыда курсәтелгән товарларны һәм хезмәт күрсәтүләрне сатып алучы торак милекчеләре ширкәтләре, идарәче оешмалар яисә күпфатирлы йортка урыннар милекчеләре турыдан-туры идарә иткән очракта күпфатирлы йорттагы урыннар милекчеләре;

б) торак йортта-шушы йортның милекчесе яисә коммуналь хезмәтләр күрсәтүче ул вәкаләт биргән зат;

18) коммуналь комплекс оештыруның финанс ихтияжлары - коммуналь комплекс оештыруның коммуналь инфраструктурны үстерү буенча житештерү программасын һәм (яисә) инвестиция программасын үтәү очен кирәклө тарифлар һәм өстәмәләр буенча коммуналь комплекс оештыру товарларын (хезмәтләр күрсәтүне) реализацияләүдән акчалар күләменен исәп-хисап күрсәткечләре.

Муниципаль берәмлеккә қыскача характеристика

Иске Имән авыл жирлеге составына әлеге канун нигезендә тубәндәгеләр керә: Иске Имән авылы (административ үзәк, ул район үзәгеннән 30 км ераклыкта урнашкан Сарман авылы), Сарысаз-Тәкермән авылы. Жирлек Татарстан Республикасының көнчыгышында, Сарман муниципаль районаның төньяк-көнчыгыш өлешендә урнашкан. Иске Имән авыл жирлеге төньякта Сарман муниципаль районаның Шәрләмә авыл жирлеге, көнчыгышта Сарман муниципаль районаның Саклаубаш авыл жирлеге, көньякта Кәүжияк авыл жирлеге, көнбатышта Нөркәй авыл жирлеге белән чиктәш.

Иске Имән авыл жирлегенең гомуми мәйданы 6251,6 га, шуның эченнән: авыл мәйданнары 168,75 га, шуның эченнән: Иске Имән авылы- 93,98 га, Сарысаз-Тәкермән авылы 74,78 га.

Иске Имән авыл жирлегенең жирләре уңдырышлы. Климаты уртacha дымлы. Умартачылык, терлекчелек һәм үсемлекчелек очен шартлар бар. Жирлек территориясе буйлап Сарсаз елгасы ага, чишмәләр һәм инешләр ага.

Торак пункт территориясендә Ромашка нефть чыганагы территориясендә "Татнефть" ААЖ һәм Нөркәй нефть чыганагы территориясендә "Дружбанефть" ЯАЖ нефть чыгаруны алып барабар.

Жирлектә бер гомуми белем бирү мәктәбе, балалар бакчасы, ике авыл мәдәният йорты, ике китапханә, фельдшер-акушерлык пункты, Саклык банкы бүлекчәсе, почта бүлекчәсе, «Туган як "агрофирмасы" ЖЧЖ Авыл хужалыгы предприятиесе бар.

Жирлектә массакуләм ял итү (Сабантуй үткәру очен) зоналары бар.

Иске Имән авыл жирлегенең Татарстан Республикасының башка районнары һәм Россия регионнары белән транспорт элемтәсе хәзерге вакытта региональ һәм федераль автомобиль юллары аша гамәлгә ашырыла.

Иске Имән авыл жирлегенең төп транспорт күчәре булып Региональ яисә муниципальара әһәмияттәге «Мөслим – Саклаубаш-Юлтимер» районара автомобиль юлы тора. Ул Иске Имән авылы һәм Сарысаз-Тәкерман авылы аша уза торган торак пунктның үзәк елешендә киңлек юнәлешендә Иске Имән авыл жирлеге белән кисешә.

Инженерлык инфраструктурасының торышы

Су белән тәэмим итү

Иске Имән авыл жирлеген хужалык-эчәр су белән тәэмим итүнең төп чыганагы булып жир асты сулары тора. Халык суны артезиан скважиналарыннан да, чишмәләрдән дә файдалана. Халыкка хезмәт күрсәтә торган су белән тәэмим итүнең гамәлдәге барлык системалары мөстәкыйль (һәр торак пункт өчен эшләнгән) һәм бер-берсө белән берничек тә бәйле түтел. Сууткәргеч чөлтәрләре су сүтү колонкалары белән жиһазландырылган. Янгынга каршы су запасы су башняларында саклана. Су башнясы поселокның су куллануын көйли, чөлтәрдә кирәклө басым ясый, шулай ук 10 минутлык янгынга каршы су запасын саклый.

Житештерү билгеләнешендәге объектларны һәм агросәнәгать комплексын су белән тәэмим итү үз су белән тәэмим итү чыганакларыннан (артезиан скважиналарыннан) гамәлгә ашырыла.

Сууткәргеч чөлтәренен проблемалы характеристикалары булып:

- сууткәргеч чөлтәренең искерүе, арматураның искерүе. Шуна бәйле рәвештә еш кына аварияләр һәм ағып чыгулар була, һәм шуның нәтижәсендә үз ихтыяжларына су югалтулар арта.;
- корыч сууткәргечләрнең коррозиясе аркасында суның икенчел пычрануы.

Жирлек территориясендә шәһәр төзелеше эшчәнлеген гамәлгә ашырганда торак пунктлар территорияләрен, аларның үсешенә карап, этаплап үзәкләштерелгән су ағызу системасы белән тәэмим итү мөмкинлеген күздә тоту тәкъдим ителә. Үзәкләштерелгән су ағызу системасын формалаштыру буенча планлаштырыла торган чаралар территорияне планлаштыру документациясен әзерләү стадиясендә билгеләнергә тиеш.

Канализация

Иске Имән авыл жирлегендә су ағызуның үзәкләштерелгән системасы юк.

Халыкның төп өлеше су үткәрми торган стеналы һәм тәбе булган калкулыклардан файдалана. Индивидуаль төзелеш йортларында чоқырларны мөстәкыйль ысул белән ясыйлар.

Территорияне санитар чистарту

Бу бүлектә каты һәм сыек көнкүреш калдыкларын оештыру, жып, бетерү, заразызыландыру, шулай ук поселок территорияләрен жыештыру мәсьәләләре карала.

Атмосфера һавасын, су ресурсларын саклау, заарлы йогынты чыганакларын ачыклау, утильләштерелми торган сәнәгать калдыкларын бетерү, заарсызландыру мәсьәләләре «әйләнә-тирә мохитне саклау» бүлгендә карала.

Гамәлдәге төзелеш каты көнкүреш калдыклары барлыкка килу чыганагы булып тора. Аларны шартлы рәвештә 4 иче һәм 5 иче класслы куркынычлы калдыкларга кертергә мөмкин. Көнкүреш калдыклары торак пунктлар янындагы санкцияләнгән чүплекләргә чыгарыла.

Жылылык белән тәэмим итү

Иске Имән авыл жирлеге территориясендә жылылық белән үзәкләштерелгән тәэмин итү юк.

Төзелешләрне жылыту жылылық белән тәэмин итүнен локаль чыганакларыннан - түбән басымлы табигый газда эшләүче бер контурлы индивидуаль көнкуреş казаннарыннан гамәлгә ашырыла.

Иске Имән авыл жирлегенең җәмәгать учреждениеләре (төп гомуми белем бирү мәктәбе, мәдәният йорты) 100 кВт һәм андан да азрак куәтле котельныйлардан файдаланалар. Авылда булган котельныйларга мәгълүматлар бирелмәгән.

Газ белән тәэмин итү

Хәзерге вакытта Иске Имән авыл жирлеген газ белән тәэмин итү югари басымлы магистраль газүткәргечтән, бүлгеч газүткәргечләр һәм «Сарман»ГРС газ бүлү станциясе аша башкарыла. Табигый газ Иске Имән авыл жирлегенең авыл торак пунктларына ГРСТАН Бистәара югари басымлы газүткәргечләр буенча газ бүлү пунктларына (ГРП, ШРП) кадәр бирелә. Аннары түбән басым чөлтәрләре буенча турыдан-туры кулланучыга.

Электр белән тәэмин итү

Үзәкләштерелгән электр белән тәэмин итү системасын үстерү күздә тотылмый.

Элемтә

Телефон һәм кәрәзле элемтә, цифрлы тапшырулар, интернет бар.

Элемтә турыдан-туры туклану зонасы белән шкаф системасы аша оештырылган.

Линия хужалыгы – кабель-һава хужалыгы, траншеяларда һәм кабель канализациясендә һәм Терәкләрдә һава буенча кабельләр белән башкарылган. Кабельләр тибы: жепсел-оптик кабельләр, бер дүртле КСПП.

Телефон станцияләре Россиянең бөтен территориясе белән шәһәрара элемтәләрне, шулай ук, БДБ илләрен дә кертеп, халыкара сөйләшүләрне тәэмин итә.

Шәһәрара элемтә жепселле-оптик тапшырулар линиясе аша оештырылган. Татарстан Республикасы буенча физик божра оештырылган, ул каналларны житәрлек күләмдә файдаланырга мөмкинлек бирә.

2. Программаның төп максатлары һәм бурычлары, аны гамәлгә ашыру сроклары һәм этаплары

Инженерлык инфраструктурасын үстерү гамәлләре

1. Су белән тәэмүн итү

Килеп туган вәзгыяттә жирлек халкын эчәр су белән тәэмүн итү проблемасын хәл итү өчен дәүләт хакимијате органнары, муниципаль берәмлекләрнең авыл һәм шәһәр жирлекләре органнары, кызыксынган оешмалар катнашында жир асты суларының барланган запасларын үзләштерүне көчәйтгрә, яна чыганакларны ачыклау эшләрен киңәйтгрә кирәк. Моннан тыш, авыл торак пунктларында автоном су чыганаклары төзү практикасын дәвам итәргә, су белән тәэмүн итү һәм ташландык суларны ағызу буенча капиталь объектлар төзөргә, гамәлдәге су белән тәэмүн итү системаларын реконструкцияләргә һәм гамәлдәге су әзерләү корылмаларында нәтижәле техник чишелеşләр кертергә кирәк.

Элеге программаның максатлары булып:

- Иске Имән авыл жирлеге халкын норматив сыйфатлы эчәр су белән житәрлек күләмдә тәэмүн итү;

- шуши нигездә халыкның сәламәтлеге торышын яхшырту;

- Иске Имән авыл жирлеге территориясендә социаль-экологик хәлне яхшырту.

Программаның бурычлары:

- элеге программа максатларына ирешу өчен финанс, матди-техник ресурсларны һәм житештерү потенциалын берләштерү;

- үзәкләштерелгән су белән тәэмүн итү объектларында су сыйфаты күрсәткечләренен санитария нормалары таләпләренә туры килүен тәэмүн итү өчен гомуми төзелеш эшләре үткәру;

- суны экономияле тотуга юнәлдерелгән чараплар үткәру;

- Иске Имән авыл жирлекендә автоном су жыю чыганакларында су әзерләү һәм заарсызландыру технологияләрен гамәлгә керту эшен дәвам итү;

- жирлекнең торак пунктларында төче су ятмаларын барлау һәм скважиналарны төзекләндөрү;

- сууткәргеч чөлтәрләрен һәм су белән тәэмүн итү системаларын реконструкцияләү.

- торак секторын үстерү һәм торак төзелеше өчен жир кишәрлекләрен комплекслы үзләштерү өчен шартлар тудыру;

- халыкка коммуналь хезмәтләр күрсәтүнен сыйфатын һәм ышанычлылыгын күтәрү, гамәлдәге төзелеш урыннарында аларның торышын яхшыртуның һәм торак төзелеше күләмнәрен арттыруның максатчан параметрларын тәэмүн итү өчен коммуналь инфраструктуралы үстерү һәм модернизацияләү мөмкинлекләрен тәэмүн итү.

Гомуми су куллану торак һәм жәмәгать биналарында хужалык-эчү ихтыяжларына, тышкы янгын сүндерүгә, урамнарга һәм яшел үсентеләргә су сибүтә тотылуны үз эченә ала.

Халыкның хужалык-эчү ихтыяжларына исәпләнгән Су чыгымнары 2.04.02-84* п.2.1 буенча кабул ителгән биналарны (санитария-техник жиһазларны) төзекләндөрү дәрәҗәсенә һәм су куллануның тәүлеклек һәм сәгать тигезсезлеке коэффициентларына бәйле рәвештә бер кешегә су куллану нормаларыннан чыгып исәпләнә. Суны чагыштырмача куллану хужалык-эчү һәм көнкүрөш ихтыяжларына жәмәгать биналарындағы су чыгымнарын үз эченә ала.

Тышкы янгын сүндерүгә су чыгымы нормасы һәм торак пунктта бер үк вакытта янгыннар саны СНиП 2.04.02-84* 5 таблицасы нигезендә халык санына һәм төзелеш катларына бәйле рәвештә кабул ителгән һәм гамәлдәге хәлгә һәм генераль планны гамәлгә ашыруның барлык срокларына 5л/с (су чыгымы 5 л/с булган 1 янгын) тәшкил итәчәк. Янгынны сүндерү вакыты-3 сәгать.

Урамнарга һәм яшел үсентеләргә су сибү нормасы СНиП 2.04.01 - 85* 3 нче таблица 1 нче искәрмә буенча кабул ителгән һәм 1 кешегә тәүлегенә 60 л тәшкил итәчәк.

Гамәлдәге хәлгә, генераль планны гамәлгә ашыруның барлык срокларына исәп-хисап нәтижәләре таблицада күрсәтелгән.

Удельные нормы водопотребления

№ п/п	төзекләндөрү дәрәҗәсе	л/тәүлек
1	Эчке сууткәргеч, канализация, үзәкләштерелгән кайнар су белән тәэмүн итү белән жиһазландырылган 1 бина	250

2	шулай ук жирле су жылжылыштырылганда белэн	190
3	Шулай ук ваннвсыз	120
4	Су бүлү колонкаларыннан су кулланучы 4 йорт	40

Су белэн тәэммин итүне үстерүнен төп юнашлар-район халкын эчэ торган сыйфатлы су белэн өзлексез тәэммин иту, системаларның ышанычлылыгын арттыру, чөлтөрлөрдө авариялар санын киметү, чөлтөрлөрнен үткөрү сәләтен арттыру, су югалтуларын киметү.

Үсеш концепциясен гамәлгә ашыру кысаларында түбәндәге чараптарны үтәү карала:

- Иске Имән авылында һәм Сарысаз-Тәкерман авылында су манарапарын һәм сыйдырышлыкларны реконструкцияләү.
- Иске Имән авылы насос жиһазларын алыштыру, д. Сарысаз-Тәкерман 1 данә;
- торак пунктларны үзәкләштерелгән су белэн тәэммин итү системасы белэн тәэммин иту, урамнар буйлап божра суүткәргеч чөлтәрен оештыру, янгын гидрантлары урнаштыру һәм турыдан-туры торак йортларга һәм халыкка хезмәт күрсәтү предприятияләренә су китерү;

Агросәнәгать комплексының гамәлдәге һәм тәкъдим ителә торган эре объектларын (терлекчелек фермаларын) су белэн тәэммин итүне үз су белэн тәэммин иту чыганакларыннан оештыру тәкъдим ителә (арт. скважиналар, чишмәләр каптажы һ. б.).

Скважиналарның урыны һәм саны сынау сүйрткыштарыннан һәм скважина дебитын билгеләгәннән соң төгәл ачыкдана.

Сууткәргечнен диаметрларын, чөлтөрләрен һәм корылмаларын исәпләү, территорияне проектлауның геологик, геоморфологик һәм гидрогеологик шартларын исәпкә алып, проектлауның алдагы стадияләрендә башкарыла.

2. Су жибәрү

Жирлек территориясендә шәһәр төзелеше эшчәнлеген гамәлгә ашырганда торак пунктлар территорияләрен, аларның үсешенә карап, үзәкләштерелгән су ағызы системасы белэн этаплап тәэммин итү мөмкинлеген күздәtotу тәкъдим ителә. Үзәкләштерелгән су ағызы системасын булдыру буенча планлаштырыла торган чараптар территорияне планлаштыру документларын әзерләү стадиясендә билгеләнергә тиеш.

3. Территорияне санитар чистарту

Татарстан Республикасының калдыклар, шул исәптән каты коммуналь калдыклар белэн эш итү өлкәсендәге территориаль схема нигезләмәләре нигезендә калдыкларны чыгару Сарман районның Сарман авылы полигонына оештырылырга тиеш.

Сыек пычракларны септикларга яки тимер-бетон монолит выгребларга жыярга һәм ассенизация транспорты белэн санитария-эпидемиология хезмәтләре күрсәткән урыннарга чыгарырга тәкъдим ителә. Өстәлә торган суның сыек калдыкларга нисбәте 1:1 гә тигез.

4. Жылжылыш белэн тәэммин итү

Жирлектә үзәктән жылышлык белән тәэммин итү юк. Биналарны жылышту ягулыкның төрле төрләрендә эшләүче индивидуаль жылышты системалары ярдәмендә башкарыла.

Үзәкләштерелгән жылышлык белән тәэммин итү системасын үстерү күздә тотылмый.

5. Газ белән тәэммин итү

Үзәкләштерелгән газ белән тәэммин итү системасын үстерү күздә тотылмый.

6. Электр белән тәэммин итү

Үзәкләштерелгән электр белән тәэммин итү системасын үстерү күздә тотылмый

7. Зәгыйфь токлы челеңләр

Проект гамәлдәге элементе системаларыннан телефонлаштыру, телевидение һәм радиофикация системаларын 100% ка проектлауны тәкъдим итә. Ожидаемые конечные результаты реализации программы и оценка ее социально-экономической эффективности.

Программаны гамәлгә ашыруның нәтиҗәлелеген бәяләү, түбәндәгә күрсәткечләргә ирешү кирәклеген исәпкә алыш, 2025 ел мәгълүматлары белән чагыштыру нигезендә башкарыла:

- халыкны өзлексез эчәр су белән тәэммин итү;
- микробиологик күрсәткечләр буенча гигиена таләпләренә жавап бирми торган эчәр суның тикшерелгән пробаларының чагыштырма авырлыгын 2026 елга 0,5 кә кадәр киметү %;
- су белән тәэммин итү һәм ташландык суларны агызу коммуналь системаларының тузу дәрәҗәсе елына 5% ка кимү.

Программа чараларын гамәлгә ашырудан гомуми икътисадый нәтижәгә авырулар санын киметү, халыкның гомер озынлыгын арттыру, Иске Имән авыл жирлеге территорииясендә социаль-экологик хәлне яхшырту исәбенә ирешү күздә тотыла.

Программаны гамәлгә ашыру механизмы

Программаны гамәлгә ашыру Иске Имән авыл жирлеге халкын коммуналь инфраструктурасынң сыйфатлы хезмәтләре белән тәэммин итүгә юнәлдерелгән программа чаралары комплексын үтәү юлы белән гамәлгә ашырыла

1. Иске Имән авыл жирлеге башкарма комитеты:

- Иске Имән авыл жирлегенең коммуналь инфраструктурасын комплекслы үстерү программын эшли;
- коммуналь инфраструктурасы комплекслы үстерү программын нигезендә коммуналь комплекс оешмалары тарафыннан эшләнә торган инвестиция програмmalары проектларын формалаштыруга техник бирене раслый;
- коммуналь комплекс оешмалары тарафыннан әзерләнгән инвестиция програмmalары проектларының аларны формалаштыруга расланган техник задание шартларына туры килү-

килмәвен һәм аны гамәлгә ашыру өчен кирәkle финанс ихтыяжларын исәпләүнен нигезлелеген тикшерә;

- кулланучылар өчен бәяләргә (тарифларга) өстәмә күләме һәм коммуналь комплекс оешмасы товарларына һәм хезмәт күрсәтуләренә тарифларга тиешле өстәмә күләме турында, шулай ук коммуналь инфраструктура системасына totashtryuga тариф күләмнәре турында тәкъдимнәр әзерли;

- кулланучылар өчен бәяләргә (тарифларга) тәкъдим ителә торган өстәмәне һәм коммуналь инфраструктура системасына totashu тарифын исәпкә алып, коммуналь комплекс оешмалары товарларыннан һәм хезмәт күрсәтуләреннән файдаланучылар өчен файдалану мөмкинлегенә анализ ясый;

- коммуналь комплексны оештыруның инвестиция программасы проектын һәм әлеге коммуналь комплекс оешмасы тапшырган исәп-хисапларны раслау өчен муниципаль берәмлекнән закон чыгару органына жибәрә;

- коммуналь инфраструктуралы үстерү максатларында коммуналь комплекс оешмалары белән әлеге оешманың расланган инвестиция программасын гамәлгә ашыру шартларын билгели торган шартнамәләр төзи;

- коммуналь комплекс оешмаларының инвестиация программалары үтәлешенә мониторинг үткәрә.

2. Жирлек башлыгы тарафыннан расланган һәм коммуналь инфраструктуралы комплекслы үстерү программасы нигезендә эшләнгән техник бирем шартлары нигезендә Сарман муниципаль районның коммуналь комплексын оештыру:

- инвестиция программасы проектын һәм әлеге программаны гамәлгә ашыру өчен бер елга кирәkle финанс ихтыяжларын исәпләүне әзерли;

- инвестиция программасының әзерләнгән проекты һәм аны гамәлгә ашыру өчен кирәkle финанс ихтыяжларын исәпләү муниципаль берәмлекнән башкарма органына инвестиция программасы проектының аны формалаштыруга расланган техник бирем шартларына туры килүен һәм аны гамәлгә ашыру өчен кирәkle финанс ихтыяжларын исәпләүнен нигезлелеген тикшерү өчен тапшыра;

- кирәк булган очракта бирелгән исәп-хисапларның, исәпләнгән финанс ихтыяжларының тәкъдим ителгән инвестиция программасы проектына туры килмәвен яисә күрсәтелгән программа проектының аны эшләүгә техник биремгә туры килмәвен тикшерү нәтиҗәсендә ачыкланган;

- коммуналь инфраструктуралы үстерү максатларында муниципаль берәмлекнән башкарма органы белән расланган инвестиция программасын гамәлгә ашыру шартларын билгели торган шартнамә төзи.

Коммуналь комплекс оешмалары тарафыннан коммуналь инфраструктура төзүгә һәм модернизацияләүгә алына торган акчалар:

- totashtryuga тарифның тапкырчыгышына тигез булган һәм сорала торган йөкләнешне totashtrygan өчен туләүләр;

- кулланучылар өчен бәягә (тарифка) һәм кулланучыларга бер ел әчендә куелган хезмәт күләменә (жылылыкка, суга h.b.) өстәмә арттыруға тигез.